

Af sted på fisketur

Natur, udeliv og science

Det er spændende og lærerigt at se nærmere på livet under overfladen og måske fange sin egen fisk! Det er slet ikke alle, der har prøvet at smide linen ud, sidde og vente mens man holder øje med overfladen, for så pludseligt at mærke rykket og med bankende hjerte forsøge at hale fangsten i land! Det er indbegrebet af en naturoplevelse, og for nogle mennesker bliver fiskeriet en livslang passion.



FORFATTER: Naturvejleder Toke Jørgensen
TEGNER: Eva Wulff og Bryan d'Emil



Friluftsrådet

Grønne Spirer
www.groennespirer.dk



NU SKAL JEG FORTÆLLE JER OM TRE SMÅ FISK ...

Mange børn kan ikke lide fisk. De har aldrig set en fisk – hverken levende eller død, og de har aldrig mærket den glatte, kolde overflade. De har ikke selv været med til at rense eller tilberede den, og de har i hvert fald aldrig selv hevet en skalle eller aborre i land. Ikke desto mindre anser vi os selv for at være en fiskerination. Vi har en lang tradition for at spise fisk, og landet vrirler med dem: i søer, åer og i havet overalt omkring os.

Lad børnene få direkte oplevelser med fisk i dagtilbuddet. Har I ikke mulighed for at komme ud at fiske, kan I stadig købe hele fisk og tilberede dem sammen med børnene. I modsætning til så mange andre fødevarer udgør de ingen sundhedsrisiko.

AKTIVITET 1 *Fiskerap*

Brug noget tid til at tale, læse og synge om fisk.

En lille, en lille, en lille fisk med finner (bøjer i albuen og vifter med armene)

En lille, en lille, en lille fisk med øjne (plirrer med øjnene)

En lille, en lille, en lille fisk med hale (vugger med hofterne)

Slutning: En lille fisk siger hop og bløp (sætter sig ned)

AF STED PÅ FISKETUR

Vil I afsted på fisketur, er det nemmeste at besøge en »put and take« (sø med fisk der er opdrættede og udsat, og hvor man betaler for at fiske).

Her er succesen næsten sikker og udstyr kan eventuelt lejes. Det kan også være, I har adgang til mindre søer, hvor I kan smide krogen ud og være heldige at fange små skaller, aborrer og måske en gedde. Er fiskene for små, kan I smide dem ud igen.

AKTIVITET 2 *Byg en fiskestang*

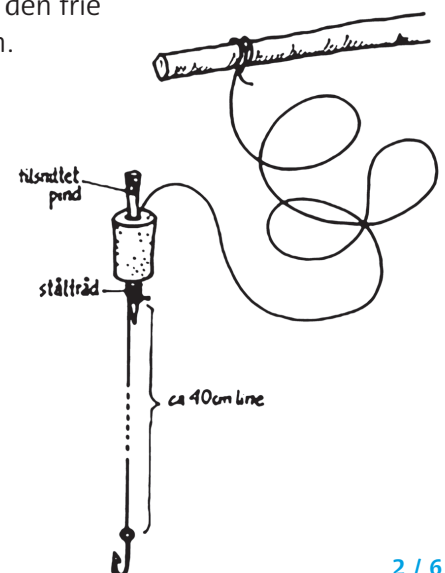
Du skal bruge:

- En kæp på 2-3 m.
- En let mursnor eller fiskeline
- En korkprop med hul i
- En tilspidset pind til at holde linen fast til proppen
- En lille krog
- Ståltråd

Fastgør den ene ende af linen på kæppens tynde ende og træk linen gennem korkproppen, så der er ca. 40 cm line under proppen.

Sæt den tilspidsede pind i hullet i proppen, så linen fastholdes. Vikl ståltråd rundt om den

del af pinden, der skal være under vandet, indtil korkproppen flyder oprejst. Bind krogen fast i den frie ende af linen.



AKTIVITET 3 *Hvad spiser fiskene?*

Orm er den klassiske madding. Ormen kan I finde hvor som helst, og enhver normal fisk kan genkende den. Dette kan have den ulempe, at også småfiskene vil bide på den lokkende orm. Dette kan ses på, at flådet danser over vandoverfladen, uden egentligt at rykke.

Majs er ligeledes et godt agn, som kan købes billigt i det lokale supermarked. Andre fordele er, at det er langtidsholdbart og nemt at montere på krogen, dufter og kan ses af fiskene på lang afstand.

Melklister er en anden kendt agn, som kan bruges i alle vande. Melklister er nemt og sjovt at lave og nemt at få til at sidde på krogen. Det er meget enkelt at fremstille, da ingredienserne blot er mel, vand og eventuelt ekstra smag og duft, som f.eks. vanilje.

MEDEFISKERI

Medefiskeri er fiskeri med line og krog, hvor fiskene lokkes til ved hjælp af madding/agn. Medefiskeri bruges især i stillestående vand som søer og damme. Fiskene, man fanger, er typisk karper, skaller, brasen og ål (kaldet fredfisk). Besøger man en »put and take«, har de typisk ørreder.

FISKENES LIVRETTER

- Orm, musling og larver til aborre, ål, gedde og ørred.
- Melklister og majs til skalle, brasen, sude og karpe.



AKTIVITET 4 *Regnormedans*

Tro det eller ej – man kan trampe orm op af jorden:

Alle stiller sig i en rundkreds på et stykke græs, med hinanden i hænderne og hopper så hurtigt de kan. Ormene tror nu, at det regner og kommer op af jorden for ikke at drukne og børnene kan samle ormene op til madding.

SE NÆRMERE PÅ FANGSTEN

Hvis I ikke har været så heldige selv at få bid, kan I købe hele fisk hos fiskehandleren eller måske hente dem hos en fisker på havnen.

AKTIVITET 5 *Hvad er en fisk?*

Mens I ser nærmere på fisken, er der meget at snakke om. Hvad er specielt ved fisk? De kan svømme, ja, og så kan de trække vejret under vandet. De har hverken ben eller arme, og huden er lavet af skæl.

Start med at undersøge fisken udvendigt. Skællene er benplader, der beskytter fisken mod f.eks. smådyr, der vil suge blod. Fisken er måske slimet og kan være svær at holde. Den slimede overflade fungerer også som beskyttelse. Finnerne og halen er svømmeredskaber, men finnerne er også dér, hvor gællerne sidder.

Se på munden – er den meget stor? Uden arme og fingre er fisken nødt til at gribe og spise maden i én mundfuld.

Når I skærer fisken op, kan I se nærmere på anatomen. Kig f.eks. på gællerne. Gællerne hjælper fisken til at trække vejret under vandet. Når vandet passerer hen over gællerne, transporteres ilten fra vandet ind i fiskens blod. Hvad er der ellers inde i fisken? Masser af ben, som er fiskens skelet, og mange andre dele. Børnene har jo også lever, mave, tarm, hjerte og hjerne.

AKTIVITET 6 *Fisk smager godt – tilbered et måltid*

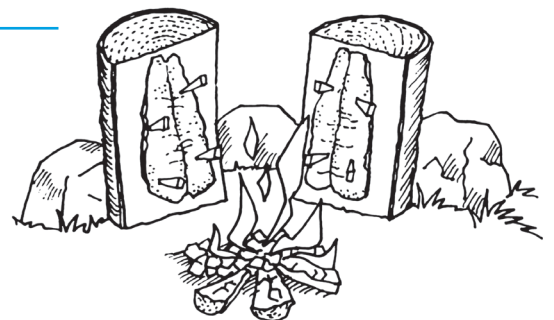
Mon ikke en selvfanger, veltilberedt fisk fra bålet kan friste selv de børn, der ikke ellers kan lide fisk?

Til 20 børn og tre voksne bruges ca. 5 ørreder.

Fiskene renses og skylles godt. De voksne vejleder og støtter børnene i at gøre fiskene i stand. Børnene putter salt, peber og f.eks. tomat, citron og persille ind i fisken. Eller hvad med brændenælde, skvalderkål og andre urter, som børnene har fundet i naturen.

Pak først fisken ind i madpapir smurt med margarine og derefter ind i 10 våde avissider. Læg pakkerne ind i gløderne. Det er vigtigt, at der ikke går ild i pakkerne – dette undgås ved at pakkerne bliver fugtet løbende med vand.

Fisken er klar efter ca. 30 min. Dette kan kontrolleres ved at åbne pakken og trykke lidt på kødet. Er kødet hvidt og falder fra hinanden, er fisken klar.



AKTIVITET 7 *Plankefisk*

Plankefisk er en anden lækker ret:

- Filetér fisken, så I har to sider fisk med skind på
- Find nogle flækkede kævler eller rå brædder og lav en stak små træpløkke
- Fisken sættes nu fast på træstykket ved at banke træpløkkene igennem fisken. Skindsiden skal vende ind mod træet
- Det kan være nødvendigt at lave huller til pløkkerne i forvejen

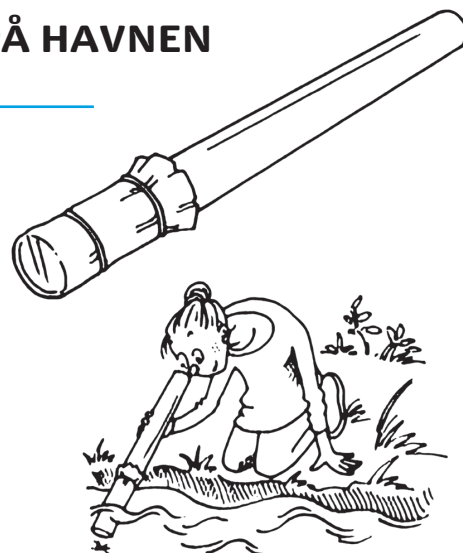
- Drys med salt og peber inden kævlen placeres tæt på bålet
- Regulér afstanden, så fisken bliver gennemstegt

ANDRE AKTIVITETER VED SØEN OG PÅ HAVNEN

AKTIVITET 8 *Byg jeres egen vandkikkert*

Det tager ikke lang tid at lave en vandkikkert. Med vandkikkerten, kan I kigge på fisk og andet under vandoverfladen.

Vandkikkerten laves af et rør og en gennem-sigtig plastikpose. I kan bruge plakatrør, ned-løbsrør eller et yoghurtbæger, hvor bunden er klippet ud. Sæt plastikposen fast for enden af røret med en kraftig elastik. Sørg for at plastik-ken er strammet godt op. Så er kikkerten klar til brug.



AKTIVITET 9 *Sansebassin ved søens bred*

Der kan også bruges meget tid på, at udforske fiskene fra søen i plastkasser, som I medbringer og stiller på bredden. Først skal I fange nogle fisk:

Med fiskenettene kan I være heldige at fange småfisk, især hvis I placerer lidt melkli-ster i nettet.

Hvis man ønsker at fange de hurtigere fisk, kan man med succes medbringe et sænkenet.

Sænkenettet fastgøres til en lang pind/stand og kastes ud. Placer evt. noget madding oven på nettet, eller kast maddingen ud over når nettet er kastet ud. Så venter man, til man ser aktivitet i overfladen. Herefter man i fælles-skab hæver nettet så hurtigt som muligt. Der kan være fisk som karusser og skaller. Dette er nogle hårdføre fisk, der egner sig til et sanse-bassin på bredden.

AKTIVITET 10 *Besøg en fisker på havnen*

Hvis I kan arrangere et besøg hos en fiskerbåd på havnen, får børnene mulighed for at stifte bekendtskab med både fiskene og et ældgam-

melt erhverv. Her kan I ofte købe fisk med hjem til undersøgelse og tilberedelse.

AKTIVITET 11 *Etablér et habitat (akvarium)*

Det er oplagt at supplere jeres fisketema med nogle mere eksotiske fisk hjemme i institutio-nen. I kan anskaffe et akvarium med guldfisk, gubbyer og andre nemme akvariefisk. Børn kan

bruge mange afstressende timer foran akva-riet og kan lære noget om fiskenes adfærd. Er I heldige, får I måske yngel.

FISKELEGE OG AFFALDSKUNST VED VANDKANTEN

AKTIVITET 12 *Gedden og aborrerne*

Dette er en løbe-fangeleg med højt aktivitetsniveau. Der skal minimum være 10 deltagere.

Den voksne er gedde, og børnene er aborrer. Aborrerne står i tangskovene (4 cirkler lavet af reb eller lignende). Gedden bevæger sig rundt i

vandet og forsøger at fange de fisk, der svømmer imellem tangskovene. Hvis man bliver fanget, bliver man selv en gedde, der skal fange aborrerne. Skal det være lidt sværere, kan man beslutte, at der kun må være f.eks. 5 aborrer i hver tangskov.

AKTIVITET 13 *Hajerne kommer!*

En anden sjov fangeleg for de lidt større, som træner kendskabet til nogle fiskenavne.

Man deler børnene op i 3-6 grupper. Grupperne vælger hver et fiskenavn. Den ene gruppe er dog hajer. Hajerne står i midten. De andre fisk står i hvert deres hjørne af »banen«.

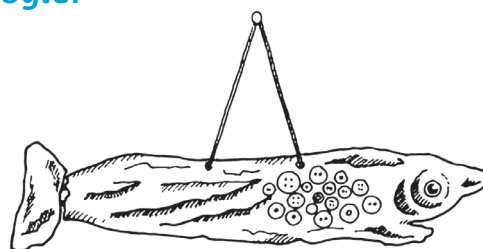
Instruktøren nævner en fisk. Den gruppe, der kaldes på, begynder at løbe rundt om hajerne, (man må gerne kalde 2-4 grupper, så flest

muligt er i gang). Instruktøren råber pludseligt »Hajerne kommer!«. Hajerne må nu fange de andre fisk. Fiskene skal forsøge at komme hurtigst muligt tilbage til deres startsted, uden at blive fanget af hajerne. Bliver man fanget, bliver man selv til en haj. Når legen starter igen, vælges nye fiskenavne; sild, helt, tun, rødspætte, hornfisk, aborre, gedde, makrel, laks, sardin etc.

AKTIVITET 14 *Kunst med fiskeben og fiskeknogler*

Har I spist fisk, har I sikkert nogle ben og fiskeknogler tilovers. Lad børnene male knoglerne og lave seje smykker, fine kort, uroer eller andre dekorationer. I skal blot sørge for at rense benene ved at koge dem af i vand i et stykke tid. Med de forkogte fiskeknogler og stærke farver kan alle skabe sørøversmykker, havfrueamuletter eller hvad fantasien ellers byder på.

I kan også lave »gnidetegninger«. Placer fiskeskelettet under et stykke papir og gnid nu med farver eller kul oven på. På den måde tegner der sig et aftryk af fiskebenene. Det kræver lidt tålmodighed, og knoglerne må ikke være for store eller skarpe.



Fisk af drivtømmer

Når I er på tur langs vandet, finder I måske drivtømmer. Hvis ikke, kan træstykker eller bark fra skoven også bruges. De fine stykker træ, som børnene finder, kan dekoreres med palietter, søm og knapper, som børnene banker i med små hamre.